

WYDARZENIA

„Dar Pomorza” trybuną honorową

Tegoroczny zlot żaglowców w dniach 2-5 lipca w Gdyni przed The Tall Ships' Races 2009 zgromadził ponad sto jednostek, które można było oglądać zarówno w czasie postoju przy kei, jak i w trakcie parady 5 lipca. Wówczas funkcję trybuny honorowej, z której goście Miasta Gdyni i CMM podziwiać mogli z bliska przepływające żaglowce, pełnił statek-muzeum „Dar Pomorza”, przeholowany z tej okazji na redę portu. Wśród osób oficjalnie odbierających paradę żaglowców z pokładu „Daru” znalazł się m.in. wiceminister kultury i dziedzictwa narodowego dr Tomasz Merta.

Przed „Darem Pomorza” – trybuną honorową zlotu żaglowców w Gdyni – przepływa jego następcą, „Dar Młodzieży”. Fot. Bernadeta Galus

Kolejny w paradzie: niemiecki żaglowiec szkoleniowy „Alexander von Humboldt” z charakterystycznymi zielonymi żaglami. Fot. Bernadeta Galus

Pamiętki z m.s. „Piłsudski”

Przypadająca w tym roku 75. rocznica wodowania i 70. rocznica zatonienia m.s. „Piłsudski” jest doskonałą okazją do przypomnienia krótkiej, lecz niezwykle barwnej historii tego transatlantyka. Już w 2006 roku pan Mike Oborski, konsul honorowy RP dla West Midlands i współprzewodniczący MS Piłsudski Society, planował przy współpracy z CMM uczczenie tych rocznic wystawą zgromadzonych przez Towarzystwo pamiątek. Przedwczesna śmierć nie pozwoliła mu na osobistą realizację planów, jednak wystawa zostanie zorganizowana: pani Fran Oborski, wdowa po konsulu i sekretarz Towarzystwa m.s. Piłsudski, przekazała bowiem na ręce dyrektora CMM dr. Jerzego Litwina pamiątki związane z transatlantyką. Są wśród nich przedwojenne materiały promocyjne,

obecnie mające wartość dokumentacyjną (m.in. zestawy folderów i pocztówek ukazujących wnętrza statku), przedmioty będące na wyposażeniu statku lub wyprodukowane jako pamiątki z rejsu, zdjęcia kapitana i załogi oraz dotyczące ich dokumenty, a także – jako depozyt – mundur galowy lekarza okrętowego. Otwarcie wystawy planowane jest w CMM na 26 listopada – rocznicę zatonienia statku.

CMM objęło też patronatem honorowym „Projekt MS Piłsudski”, realizowany przez Polski Klub Płetwonurków „WALEN” w Wielkiej Brytanii: będzie to seria nurkowań na leżącym niemal 30 mil od brzegu wraku statku, których celem jest sporządzenie dokumentacji wraku i ocena jego aktualnego stanu. W nurkowaniach zaplanowanych na 15 i 16 sierpnia wezmą udział poza członkami klubu także specjaliści brytyjscy.

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Jubileusz Litewskiego Muzeum Morskiego

Z okazji jubileuszu 30-lecia Litewskie Muzeum Morskie w Kłajpedzie zorganizowało 24 i 25 lipca międzynarodową konferencję zatytułowaną „Ochrona dziedzictwa morskiego: doświadczenia i możliwości”. Wzięli w niej udział przedstawiciele CMM z dyrektorem, dr. Jerzym Litwinem, który przygotował prezentację „Organizacja ochrony morskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce” oraz członkowie Zarządu Towarzystwa Przyjaciół CMM z prezesem, dr. Fryderykiem Tomalą, który zaprezentował „Projekt międzynarodowej odznaki *Bliza International*”. Podczas pobytu w Kłajpedzie uczestnicy konferencji mieli również okazję zwiedzić Litewskie Muzeum Morskie, Muzeum Zamkowe oraz nowo otwarte pomieszczenia magazynowo-warsztatowe, w których członkowie klubu żeglarskiego „Budys” będą zajmować się renowacją historycznych jachtów.

Swój jubileusz kłajpedzkie Muzeum uczciło też wydaniem publikacji poświęconej morskiej historii Litwy. W wydawnictwie tym znajdziemy dwa artykuły prof. Andrzeja Grotha o handlu morskim Kłajpedy oraz artykuł dr. Jerzego Litwina „Historia morska Litwy do roku 1668”.

Spotkanie projektu Seaside

Kolejne spotkanie partnerów projektu *SeaSide* odbyło się w dniach 23-25 lipca w Kłajpedzie. Ze strony CMM uczestniczyli w nim: dyrektor dr Jerzy Litwin, Katarzyna Nowicka i Jadwiga Klim. Pierwsza część spotkania odbywała się w grupach roboczych. Zespół pracujący w ramach komponentu nr 3 skupił się przede wszystkim na zagadnieniach związanych z przygotowaniem wspólną wystawą, której otwarcie w Centralnym Muzeum Morskim planowane jest na 10 września 2010 r. Grupa komponentu nr 5 omawiała kolejne kwestie związane z Atlasem Dziedzictwa Morskiego, kreowaniem produktu turystycznego i wspólnymi działaniami marketingowymi. Na drugiej, ogólnej części spotkania poruszono m.in. kwestie związane ze strukturą strony internetowej projektu. 24 i 25 lipca uczestnicy spotkania projektu *SeaSide* wzięli również udział w konferencji zorganizowanej przez Litewskie Muzeum Morskie z okazji jubileuszu trzydziestolecia.

PROMOCJA

XVII-wieczny sinolog

28 lipca na pokładzie statku-muzeum „Daru Pomorza” w Gdyni odbyło się wodowanie-promocja książki Edwarda Kajdańskiego „Michała Boyma *Opisanie świata*”, świeżo wydanej przez Oficynę Wydawniczą Volumen w Warszawie. Zawiera ona tłumaczenia z łaciny fragmentów tekstów Michała Boyma (1612-1659), polskiego jezuitę, uczonego i podróżnika, misjonarza w Chinach

W Wietnamie. Zastąpił on nie tylko jako wysłannik ostatniej cesarzowej z dynastii Ming do Europy, ale także jako jeden z pierwszych sinologów. Wydał pierwszą w Europie pracę poświęconą roślinności Chin: bogato ilustrowaną *Florę chińską* (1656). Opracował też pozostający w rękopisie *Atlas Chin*, jeden z pierwszych w Europie, natomiast w dziele *Klucz medyczny* (1686) zapoznał Europejczyków z tajnikami medycyny chińskiej. Promocji towarzyszyła wystawa prezentująca wybór barwnych rysunków wykonanych przez autora publikacji, ujętych w trzy grupy. Są to: rekonstrukcje map z *Atlasu Chin* i ilustracji zawartych we *Florze chińskiej* oraz rysunki roślin opisanych w *Księdze chińskich receptur*. Wystawa potrwa do 6 września.

Cliff diving z... Żurawia

Amatorzy oglądania mrożących krew w żyłach skoków z przybrzeżnych skał nie musieli wyjeżdżać ani na Hawaje, które są ojczyzną cliff divingu, ani do Acapulco, gdzie skoki te są podobno najbardziej widowiskowe. Wystarczyło 18 lipca podejść pod gdański Żuraw, który do pokazów tej egzotycznej dyscypliny sportowej wybrali organizatorzy zawodów Red Bull Cliff Diving, serii imprez odbywających się w różnych miejscach w Europie, gdzie można skakać do wody z klifów lub – wysokich budowli. Ze specjalnej platformy, umieszczonej na wysokości 24 metrów, tuż pod szczytem zabytkowego budynku, dwanaście skoków do Motławy oddali: wielokrotny mistrz świata w cliff divingu, prowadzący w tegorocznych zawodach Kolumbijczyk Orlando Duque oraz Francuz Hassan Mouti (po czterech etapach szósty) i Czech Michal Navratil (dziesiąty). Tysiące widzów podziwiała wykonywane w trakcie skoku ewolucje, które w czasie zawodów stanowią podstawę punktacji. Zawodnicy, już bez udziału publiczności, oddali też po kilka skoków z platformy umieszczonej na wysokości marsrei fokmasztu statku-muzeum „Dar Pomorza” w Gdyni.

ARCHEOLOGIA PODWODNA

Wrak na 80 metrach

Dzięki pomocy Marynarki Wojennej pracownicy CMM mieli okazję przeprowadzić w dniach 20–25 lipca inspekcję wraku odnalezionego w 2007 roku przez Przedsiębiorstwo PETRO-BALTIC Wrak zalega na głębokości 82 metrów – niedostępnej dla nurków CMM. Inspekcja odbyła się z pokładu ORP „Lech” w ramach szkolenia nurków i operatorów pojazdów podwodnych znajdujących się na wyposażeniu Marynarki Wojennej. Wykonano dokumentację hydrograficzną i filmową (przy użyciu pojazdów ROV), na podstawie której stwierdzono, że na dnie zalega dobrze zachowany kadłub statku handlowego, datowanego wstępnie na XVIII wiek, przewożącego między innymi zboże. Przed opuszczeniem stanowiska wydobyto na powierzchnię elementy takielunku, naczynie kamionkowe oraz szklaną butelkę zawierającą prawdopodobnie wino. Przedmioty te zostały przekazane do pracowni konserwacji zabytków CMM.

Obraz wraku wykonany sonarem Marynarki Wojennej. Przedmioty wydobyte z wraku: bloki linowe, naczynie kamionkowe i butelka. Fot. Iwona Pomian

Projekt badawczy „Miedziowiec”

W 37. konkursie na realizację projektów badawczych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zakwalifikowany do finansowania został wniosek CMM o realizację trzyletniego projektu: *Miedziowiec - wrak średniowiecznego statku i jego ładunek*. „Miedziowiec” to określenie wraka średniowiecznego statku podniesionego w latach 1975/1976 z dna Zatoki Gdańskiej (rejon redy portu gdańskiego). Bogaty zestaw wchodzących w skład tego ładunku towarów oraz znakomity stan, w jakim zachowały się po sześćsetletnim przebywaniu na dnie morskim pozwalają zaliczyć je do najciekawszych odkryć w tej grupie znalezisk, w skali europejskiej. Pierwszymi charakterystycznymi obiektami rozpoznanymi na podwodnym stanowisku były owalne wylewki miedzi, stąd do anonimowego wraka przyłgnęło miano Miedziowca. Ogółem pozyskano kilkanaście ton ładunku, który składał się z beczek zawierających rudę żelaza, smołę, dziegieć, popiół drzewny, wosk; sztab żelaznych w wiązkach opasanych łykowymi obejmami oraz ciosów i klepek dębowych. Towary w beczkach, a także ciosy dębowe i wiązki sztab żelaznych opatrzone były znakami kupieckimi, tak zwanymi merkami (gmerkami). Obecnie po zakończeniu pracochłonnych zabiegów konserwatorskich możliwe jest wykonanie pełnej analizy wszystkich wydobytych zabytków i przygotowanie całościowego, końcowego opracowania tego wyjątkowego odkrycia. Celem projektu jest przygotowanie do druku zbiorowego opracowania – pełnej naukowej monografii wraka Miedziowca, zawierającej szczegółową analizę konstrukcji statku, wyniki studiów nad jego ładunkiem, kompletny katalog zabytkowych przedmiotów stanowiących ładunek oraz rzeczy należących do załogi i wyposażenia statku. W ramach wnioskowanego projektu wykonane zostaną również analizy metaloznawcze miedzianych wylewek, a także rudy i półsurowców żelaznych oraz analizy dendrochronologiczne ładunku drewna i surowca użytego do budowy statku. Na podstawie uzyskanych wyników opracowań archeologicznych i specjalistycznych analiz wykonane zostaną kwerendy źródeł pisanych dotyczących historii żeglugi i handlu morskiego Gdańsk w początkach XV wieku. Inwentaryzacja wszystkich znaków kupieckich ma pozwolić na ustalenie właścicieli ładunku. Doprecyzowane daty zatonięcia statku, obecnie określanego na podstawie datowań dendrochronologicznych ładunku na lata 1405-1408, mają umożliwić identyfikację wraku i odnalezienie w źródłach archiwalnych informacji o okolicznościach katastrofy. Wyniki specjalistycznych analiz metali i drewna mają określić miejsce pochodzenia surowców eksportowanych, a przez to kierunki handlu tymi towarami na początku XV wieku.

Podwodne warsztaty

W lipcu odbyły się po raz drugi w tym roku warsztaty archeologii morskiej, prowadzone przez Dział Badań Podwodnych CMM. Tym razem wzięło w nich udział siedem osób. Po pierwszym dniu wypełnionym teorią dotyczącą zarówno historii badań podwodnych na Bałtyku, jak i budowy statków, kursanci ruszyli na morze. I tym razem dopisała pogoda, dzięki czemu mogli zapoznać się z podstawowymi technikami inwentaryzacji i dokumentacji wraków.

PLANY

Muzeum żeglarstwa w Gdyni

3 lipca minister skarbu Aleksander Grad i prezydent Gdyni Wojciech Szczurek podpisali list intencyjny w sprawie prywatyzacji Dalmoru. Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego dotychczasowe tereny przemysłowe będące własnością Dalmoru przekształcone zostaną w obszar zabudowy mieszkalnej i biurowej. Ma tam powstać „strefa prestiżu”, w której znajdzie się miejsce na nadmorskie deptaki oraz – na najbardziej w morze wysuniętym cyplu – Muzeum Żeglarstwa, zorganizowane we współpracy z CMM.